YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

30 päivänä syyskuuta 2003 *

Asiassa C-167/01,

jonka Kantongerecht te Amsterdam (Alankomaat) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam

vastaan

Inspire Art Ltd

ennakkoratkaisun EY 43, EY 46 ja EY 48 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet, M. Wathelet (esittelevä tuomari), R. Schintgen ja

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues ja A. Rosas,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam, edustajanaan advocaat C. J. J. C. van Nispen,

— Inspire Art Ltd, edustajinaan advocaat M. E. van Wissen ja advocaat G. van der Wal,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään H. G. Sevenster,

— Saksan hallitus, asiamiehinään B. Muttelsee-Schön ja A. Dittrich,

— Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato M. Fiorilli,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään H. Dossi,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään R. Magrill, avustajanaan barrister J. Stratford,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään C. Schmidt ja C. van der Hauwaert,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdamin, edustajanaan advocaat R. Hermans ja advocaat E. Pijnacker Hordijk, Inspire Art Ltd:n, edustajanaan G. van der Wal, Alankomaiden hallituksen, asiamiehenään J. G. M. van Bakel, Saksan hallituksen, asiamiehenään A. Dittrich, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, edustajanaan J. Stratford, ja komission, asiamiehinään C. Schmidt ja H. van Lier, 26.11.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.1.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Kantongerecht te Amsterdam on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 5.2.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 19.4.2001, EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä EY 43, EY 46 ja EY 48 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajana on Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam (Amsterdamin kauppa- ja teollisuuskamari, jäljempänä Kamer van Koophandel) ja vastaajana Englannin oikeuden mukaan perustettu yhtiö Inspire Art Ltd (jäljempänä Inspire Art) ja joka koskee Inspire Artin Alankomaissa perustaman sivuliikkeen velvollisuutta ilmoittaa Alankomaissa tekemässään kaupparekisteri-ilmoituksessa olevansa "formeel buitenlandse vennootschap" (muodollisesti ulkomainen yhtiö) ja velvollisuutta käyttää tätä mainintaa myöhemmin elinkeinotoiminnassaan 17.12.1997 annetun Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen -nimisen lain (laki muodollisesti ulkomaalaisista yhtiöistä, Staatsblad 1997, nro 697; jäljempänä WFBV) mukaisesti.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeussäännöt

3 EY 43 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

"Jäljempänä olevien määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Myös kielletään rajoitukset, jotka estävät jäsenvaltion alueelle sijoittautuneita jäsenvaltion kansalaisia perustamasta kauppaedustajan liikkeitä, sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä."

4 EY 48 artiklassa puolestaan määrätään, että "jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetuilla yhtiöillä, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella", on myös sijoittautumisoikeus vastaavin edellytyksin kuin niillä luonnollisilla henkilöillä, jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia.

5 EY 46 artiklan mukaan jäsenvaltiot saavat rajoittaa ulkomaalaisten sijoittautumisvapautta "laeilla, asetuksilla ja hallinnollisilla määräyksillä" sillä edellytyksellä, että ne ovat perusteltuja "yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella".

6 Sijoittautumisvapauden toteuttamiseksi EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohdassa määrätään, että Euroopan unionin neuvosto voi antaa direktiivejä "sovittaakseen tarpeen mukaan yhteen ja pyrkiäkseen tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 48 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi".

7 Neuvosto on antanut tämän oikeudellisen perustan nojalla useita direktiivejä (jäljempänä yhtiöoikeudelliset direktiivit) eli erityisesti seuraavaksi mainittavat direktiivit, joista on kyse pääasian oikeudenkäynnissä.

8 Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi, 9 päivänä maaliskuuta 1968 annettua ensimmäistä neuvoston direktiiviä 68/151/ETY (EYVL L 65, s. 8; jäljempänä ensimmäinen direktiivi) sovelletaan pääomayhtiöihin. Siinä säädetään kolmesta toimenpiteestä, joilla pyritään suojaamaan tällaisten yhtiöiden kanssa tekemisissä olevia kolmansia: alueellisesti toimivaltaiseen kaupparekisteriin on direktiivin mukaan talletettava jokaisesta yhtiöstä tietyt pakolliset tiedot; direktiivillä yhdenmukaistetaan kansalliset säännökset, jotka koskevat yhtiön (myös perustettavana olevan yhtiön) nimissä tehtyjen sitoumusten pätevyyttä ja mahdollisuutta vedota niihin kolmansia vastaan; direktiivissä on tyhjentävä luettelo yhtiön pätemättömyysperusteista.

9 Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi osakeyhtiöitä perustettaessa sekä niiden pääomaa säilytettäessä ja muutettaessa, 13 päivänä joulukuuta 1976 annettu toinen neuvoston direktiivi 77/91/ETY (EYVL 1977, L 26, s. 1; jäljempänä toinen direktiivi) koskee nimensä mukaisesti osakeyhtiön perustamista ja osakepääoman säilyttämistä ja muuttamista. Siinä säädetään tiedoista, jotka on mainittava osakeyhtiöiden yhtiöjärjestyksessä tai perustamiskirjassa, ja osakeyhtiöiden vähimmäisosakepääomasta, ja se sisältää yhdenmukaistetut säännökset osakkeista suoritettavista vastikkeista, osakkeiden maksamisesta, osakkeiden nimellisarvosta ja osingon maksamisesta osakkeenomistajille.

10 Yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla 25 päivänä heinäkuuta 1978 annettua neljättä neuvoston direktiiviä 78/660/ETY (EYVL L 222, s. 11; jäljempänä neljäs direktiivi) sovelletaan pääomayhtiöihin. Sillä on yhdenmukaistettu kansalliset säännökset, jotka koskevat yritysten tilinpäätösten laatimista, sisältöä, rakennetta ja julkistamista.

11 Konsolidoiduista tilinpäätöksistä perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla 13 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla seitsemännellä neuvoston direktiivillä 83/349/ETY (EYVL L 193, s. 1; jäljempänä seitsemäs direktiivi) on konsolidoitujen tilinpäätösten osalta sama tavoite kuin neljännellä direktiivillä.

12 Julkistamisvaatimuksista, jotka koskevat toisen valtion lainsäädännön alaisten, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden jäsenvaltioon avaamia sivuliikkeitä, 21 päivänä joulukuuta 1989 annettu yhdestoista neuvoston direktiivi 89/666/ETY (EYVL L 395, s. 36; jäljempänä yhdestoista direktiivi) kattaa sekä henkilöyhtiöiden että pääomayhtiöiden sivuliikkeet.

13 Yhdennentoista direktiivin kolmannen perustelukappaleen mukaan tämä direktiivi on annettu sitä silmällä pitäen, että "tällä hetkellä sivuliikkeen tai tytäryhtiön perustaminen on yksi mahdollisuus yhtiöille käyttää sijoittautumisoikeuttaan toisessa jäsenvaltiossa".

14 Yhdennentoista direktiivin neljännessä perustelukappaleessa todetaan, että "sivuliikkeiden osalta varsinkin se, ettei julkistamista ole yhteensovitettu, aiheuttaa osakkeenomistajien ja ulkopuolisten suojan osalta eroja yhtäältä niiden yhtiöiden, jotka toimivat muissa jäsenvaltioissa avaamalla sivuliikkeitä, ja toisaalta niiden yhtiöiden, jotka toimivat siellä perustamalla tytäryhtiöitä, välillä".

15 Edelleen tämän direktiivin viidennessä perustelukappaleessa todetaan, että "erot jäsenvaltioiden tämän alan lainsäädännössä saattavat vaikeuttaa sijoittautumisoikeuden käyttämistä; sen vuoksi on tarpeen poistaa tuollaiset erot, jotta voidaan turvata muun muassa tuon oikeuden käyttäminen".

16 Tämän direktiivin 12. perustelukappaleessa täsmennetään, että "tällä direktiivillä ei miltään osin ole vaikutusta sivuliikkeitä muiden säännöksien perusteella koskeviin julkistamisvaatimuksiin, esimerkiksi työlainsäädännössä säädettyihin työntekijöiden tiedonsaantioikeutta [koskeviin vaatimuksiin] tai verolainsäädännön perusteella taikka tilastollisia tarkoituksia varten vaadittaviin tietoihin".

17 Yhdennentoista direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään sellaisten tietojen luettelosta, jotka on julkistettava siinä jäsenvaltiossa, jossa sivuliike on avattu. Näitä ovat seuraavat:

"a) sivuliikkeen osoite;

b) sivuliikkeen toiminnan tarkoitus;

c) rekisteri, jossa direktiivin 68/151/ETY 3 artiklassa tarkoitettu yhtiön asiakirjavihko on, sekä yhtiön rekisterinumero tuossa rekisterissä;

d) yhtiön nimi ja oikeudellinen muoto sekä sivuliikkeen nimi, jos sillä on eri nimi kuin yhtiöllä;

e) sellaisten henkilöiden asettaminen, tehtävän päättyminen ja henkilötiedot, jotka ovat kelpoisia edustamaan yhtiötä suhteessa ulkopuolisiin henkilöihin ja käyttämään sen puhevaltaa oikeudenkäynneissä

— yhtiön lakisääteisenä toimielimenä tai tällaisen elimen jäseninä yhtiön direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan d alakohdan nojalla julkistaman tiedon mukaisesti,

— yhtiön pysyvinä edustajina sivuliikkeen toiminnassa, heidän valtuuksiaan koskevin maininnoin;

f) yhtiön purkautuminen, selvitysmiesten määrääminen, heidän henkilötietonsa ja toimivaltansa sekä selvitystilan päättyminen yhtiön direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan h, j ja k alakohdan nojalla julkistamien tietojen mukaisesti,

— maksukyvyttömyysmenettelyt, akordit ja vastaavat yhtiötä koskevat menettelyt;

g) tilinpäätösasiakirjat 3 artiklan mukaisesti;

h) sivuliikkeen lopettaminen."

18 Lisäksi yhdennentoista direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltio, jossa sivuliike on avattu, voi säätää lisävelvollisuuksista julkistamisen osalta niin, että julkistettava on myös seuraavat:

"a) tämän artiklan 1 kohdan e ja f alakohdassa mainittujen henkilöiden allekirjoitukset;

b) direktiivin 68/151/ETY 2 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohdan mukaisesti perustamiskirja ja yhtiöjärjestys, jos se on erillisessä asiakirjassa, sekä näihin asiakirjoihin tehdyt muutokset;

c) yhtiön olemassaoloa koskeva todistus tämän artiklan 1 kohdan c alakohdassa mainitusta rekisteristä;

d) tiedot tuossa jäsenvaltiossa olevaan yhtiön omaisuuteen kohdistuvista vakuuksista, jos tällainen julkistaminen vaikuttaa näiden vakuuksien pätevyyteen."

19 Yhdennentoista direktiivin 4 artiklassa säädetään, että jäsenvaltio, jossa sivuliike on avattu, voi säätää, että muun muassa tämän direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan julkistettavat asiakirjat on julkistettava jollakin muulla yhteisön virallisella kielellä ja että tällaisten asiakirjojen käännökset on todistettava oikeiksi.

20 Yhdennentoista direktiivin 6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että sivuliikkeen kirjeissä ja tilauslomakkeissa on mainittava ensimmäisen direktiivin 4 artiklassa tarkoitettujen tietojen lisäksi myös se rekisteri, jossa tuota sivuliikettä koskevaa asiakirjavihkoa säilytetään, sekä sivuliikkeen numero tuossa rekisterissä.

21 Lopuksi yhdennentoista direktiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asianmukaiset seuraamukset sen varalta, että niitä julkistamisvelvollisuuksia ei täytetä, jotka direktiivin mukaan sivuliikkeillä on vastaanottavassa valtiossa.

Kansallinen lainsäädäntö

22 WFBV:n 1 §:n mukaan "muodollisesti ulkomaisella yhtiöllä tarkoitetaan muun kuin Alankomaiden oikeuden mukaan perustettua oikeushenkilöllisyyden omaavaa pääomayhtiötä, joka harjoittaa toimintaansa kokonaan tai lähes kokonaan Alankomaissa ja jolla ei ole tosiasiallista sidettä siihen valtioon, jonka oikeuden mukaan se on perustettu — —".

23 WFBV:n 2—5 §:ssä asetetaan muodollisesti ulkomaisille yhtiöille tiettyjä velvollisuuksia, jotka koskevat yhtiön merkitsemistä kaupparekisteriin, edellä mai-

nitun yhtiötyypin mainitsemista yhtiön asiakirjoissa, vähimmäispääomaa sekä tilinpäätösasiakirjojen laatimista, sisältöä ja julkistamista. WFBV:ssä säädetään myös näiden säännösten rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista.

24 Erityisesti WFBV:n 2 §:ssä säädetään, että yhtiön, joka täyttää muodollisesti ulkomaisen yhtiön määritelmän, on kirjoittauduttava tässä ominaisuudessaan vastaanottavan valtion kaupparekisteriin. Vastaanottavan valtion kaupparekisteriin on myös toimitettava hollannin, ranskan, saksan tai englannin kielellä laadittu alkuperäiskappale perustamiskirjasta tai yhtiöjärjestyksestä, jos se on erillinen asiakirja, taikka yhtiön edustajan oikeaksi todistama jäljennös siitä. Kaupparekisteriin on myös ilmoitettava tämän yhtiön ensirekisteröinnin päivä, se kansallinen rekisteri, johon yhtiö on merkitty, ja rekisterinumero tässä rekisterissä sekä niistä yhtiöistä, joissa on vain yksi osakas, tietyt tätä ainoaa osakasta koskevat tiedot.

25 WFBV:n 4 §:n 4 momentin mukaan yhtiön johtohenkilöt (bestuurders eli "hallinnoijat") ovat yhtiön ohella solidaarisessa vastuussa heidän hallintokautensa aikana yhtiön nimissä tehdyistä oikeustoimista, jos kaupparekisteriin merkitsemistä koskevaa velvollisuutta ei ole noudatettu.

26 WFBV:n 3 §:n mukaan kaikissa asiakirjoissa ja julkaisuissa, joissa muodollisesti ulkomainen yhtiö on osallisena tai jotka ovat siltä peräisin, on sähkeitä ja mainoksia lukuun ottamatta mainittava yhtiön täydellinen nimi, yhtiömuoto, sääntömääräinen kotipaikka ja päätoimipaikka sekä rekisterinumero, ensirekisteröinnin päivä ja se rekisteri, johon yhtiö on siihen sovellettavan lainsäädännön mukaan merkittävä. Yhtiön on 3 §:n mukaan myös ilmoitettava, että se on muodollisesti ulkomainen yhtiö, eikä se saa asiakirjoissa ja julkaisuissa antaa todenvastaisesti ymmärtää, että Alankomaissa toimiva yritys on alankomaalaisen oikeushenkilön yritys.

27 WFBV:n 4 §:n 1 momentin mukaan muodollisesti ulkomaisen yhtiön osakepääoman tai vastaavan pääoman on oltava vähintään Burgerlijk Wetboekin (Alankomaiden siviililaki; jäljempänä BW) 2 osan 178 §:ssä alankomaalaisten rajavastuuyhtiöiden osalta säädetyn vähimmäispääoman suuruinen; tämä pääoma oli 1.9.2000 18 000 euroa (Staatsblad 2000, nro 322). Oman pääoman täytyy olla vähintään tämän vähimmäispääoman suuruinen (WFBV:n 4 §:n 2 momentti, jossa viitataan BW:n 2 osan 178 §:ään). Sen varmistamiseksi, että muodollisesti ulkomainen yhtiö täyttää nämä edellytykset, kaupparekisteriin on toimitettava tilintarkastajan lausunto (WFBV:n 4 §:n 3 momentti).

28 Mikäli osakepääomaa ja omaa pääomaa koskevat edellytykset eivät täyty, yhtiön johtohenkilöt ovat yhtiön ohella solidaarisessa vastuussa kaikista hallintokautensa aikana tehdyistä oikeustoimista, jotka on tehty yhtiötä velvoittavasti. Muodollisesti ulkomaisen yhtiön johtohenkilöt ovat solidaarisessa vastuussa yhtiön toimista myös silloin, kun merkitty ja maksettu yhtiöpääoma alittaa vaaditun vähimmäismäärän täytettyään alkujaan vähimmäispääomaa koskevan edellytyksen. Johtohenkilöiden solidaarinen vastuu kattaa vain sen ajanjakson, jonka osalta yhtiötä pidetään muodollisesti ulkomaisena yhtiönä (WFBV:n 4 §:n 4 momentti).

29 WFBV:n 4 §:n 5 momentissa täsmennetään kuitenkin, että vähimmäispääomaa koskevia säännöksiä ei sovelleta yhtiöihin, joihin sovelletaan jonkin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvan valtion lainsäädäntöä ja joihin sovelletaan toista direktiiviä.

30 WFBV:n 5 §:n 1 ja 2 momentin mukaan muodollisesti ulkomaisten yhtiöiden johtohenkilöiden on huolehdittava siitä, että yhtiön kirjanpito on asianmukainen ja että kirjanpitoasiakirjat säilytetään seitsemän vuotta. Näiden johtohenkilöiden on myös huolehdittava siitä, että yhtiöstä laaditaan vuosittain tilinpäätös. Tilinpäätösasiakirjat on julkistettava toimittamalla ne kaupparekisteriin, ja näiden asiakirjojen on täytettävä BW:n 2 osan 9 osastossa asetetut edellytykset, mikä mahdollistaa sen, että nämä asiakirjat vastaavat alankomaalaisten yhtiöiden tilinpäätösasiakirjoja.

31 Yhtiön johtohenkilöiden on myös talletettava joka kalenterivuoden huhtikuun 1. päivään mennessä kaupparekisteriin todistus siitä, että yhtiö on merkitty siihen sovellettavassa lainsäädännössä säädettyyn rekisteriin (WFBV:n 5 §:n 4 momentti). WFBV:ssä tarkoitetaan sen 7 §:n mukaan yhtiön johtohenkilöillä lakisääteisinä edustajina olevien johtohenkilöiden ohella päivittäisestä liiketoiminnasta vastaavia johtajia.

32 BW:n 2 osan 249 ja 260 §:ää sovelletaan soveltuvin osin myös muodollisesti ulkomaiseen yhtiöön. Näiden säännösten mukaan yhtiön johtohenkilöt ja tilintarkastajat vastaavat vahingoista, joita kolmansille aiheutuu harhaanjohtavista tilinpäätös- ja välitilinpäätöstiedoista.

33 WFBV:n 5 §:n 3 momentissa säädetään kuitenkin, että kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia WFBV:n 5 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä ei sovelleta yhtiöihin, joihin sovelletaan jonkin jäsenvaltion tai ETA:han kuuluvan valtion lainsäädäntöä ja jotka kuuluvat neljännen ja seitsemännen direktiivin soveltamisalaan.

II Pääasian oikeusriita ja ennakkoratkaisukysymykset

34 Inspire Art perustettiin 28.7.2000 niin, että sen yhtiömuodoksi valittiin Englannin oikeuden yhtiömuoto "private company limited by shares" (rajavastuuyhtiö) ja kotipaikaksi Folkestone (Yhdistynyt kuningaskunta). Sen ainoalla johtajalla (director), jonka kotipaikka on Haag (Alankomaat), on valtuus toimia yksin ja itsenäisesti yhtiön nimissä. Yhtiön toiminimenä on "Inspire Art Limited" ja toimialana taide-esineiden myynti. Se aloitti toimintansa 17.8.2000, ja sillä on sivuliike Amsterdamissa.

35 Inspire Art on merkitty Kamer van Koophandelin pitämään Amsterdamin alueen kaupparekisteriin, mutta rekisteristä ei käy ilmi, että se olisi WFBV:n 1 §:ssä tarkoitettu muodollisesti ulkomainen yhtiö.

36 Kamer van Koophandel katsoi, että tämä tieto oli lisättävä rekisteriin, koska Inspire Art harjoitti toimintaansa ainoastaan Alankomaissa, ja siksi se pyysi Kantongerecht te Amsterdamilta 30.10.2000 määräystä siitä, että rekisteritietoja täydennettäisiin maininnalla, jonka mukaan Inspire Art on WFBV:n 1 §:ssä tarkoitettu muodollisesti ulkomainen yhtiö. Tästä puolestaan seuraisi, että Inspire Artin olisi täytettävä ne muut lakisääteiset velvollisuutensa, joiden sisältö ilmenee tämän tuomion 22—33 kohdasta.

37 Inspire Art on ensisijaisesti kiistänyt, että sen rekisteri-ilmoitus on puutteellinen, koska oman näkemyksensä mukaan se ei ole WFBV:n 1 §:ssä tarkoitettu yhtiö. Inspire Art on esittänyt toissijaisesti, että jos Kantongerecht te Amsterdam katsoo, että Inspire Art on tällainen yhtiö, WFBV:n on todettava olevan ristiriidassa yhteisön oikeuden ja erityisesti EY 43 ja EY 48 artiklan kanssa.

38 Kantongerecht te Amsterdam on todennut 5.2.2001 tekemässään päätöksessä, että Inspire Art on WFBV:n 1 §:ssä tarkoitettu muodollisesti ulkomainen yhtiö.

39 Sen kysymyksen osalta, onko WFBV ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, Kantongerecht on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Onko EY 43 ja EY 48 artiklaa tulkittava siten, että niiden kanssa on ristiriidassa se, että Alankomaat asettaa Wet op de formeel buitenlandse vennootschappen -nimisen 17.12.1997 annetun lain 2—5 §:ssä säädettyjen edellytysten kaltaisia lisäedellytyksiä sille, että yhtiö, joka on perustettu

Yhdistyneessä kuningaskunnassa yksinomaisena tarkoituksena saada Alankomaiden oikeuden mukaan perustettuihin yhtiöihin nähden tiettyä etua, perustaa sivuliikkeen Alankomaihin, kun perustamista ja yhtiöpääoman maksamista koskevat Alankomaiden oikeuden säännökset ovat Yhdistyneen kuningaskunnan oikeuden vastaavia säännöksiä tiukemmat ja kun tällainen hyötymistarkoitus johdetaan Alankomaiden edellä mainitussa laissa siitä seikasta, että yhtiö harjoittaa toimintaansa yksinomaan tai lähes yksinomaan Alankomaissa ja että yhtiöllä ei ole mitään tosiasiallista sidettä siihen valtioon, jonka voimassa olevan oikeuden mukaan se on perustettu?

2. Jos näitä artikloja on tulkittava siten, että edellä mainitun lain säännökset eivät ole yhteensopivia niiden kanssa, onko EY 46 artiklaa tulkittava siten, että EY 43 ja EY 48 artiklan määräykset eivät estä edellä mainitun Alankomaiden lain soveltamista, koska kyseisen lain säännökset ovat Alankomaiden lainsäätäjän mainitsemien seikkojen perusteella oikeutettuja?"

III Alustavia huomioita

40 Kamer van Koophandel, Alankomaiden hallitus ja Euroopan yhteisöjen komissio katsovat, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on muotoillut liian väljästi ennakkoratkaisukysymyksensä. Pääasian oikeudenkäynti koskee ainoastaan yhtiön merkitsemistä kaupparekisteriin, joten yhteisöjen tuomioistuimen olisi tarkasteltava ainoastaan kaupparekisteriin merkitsemistä koskevia kansallisia säännöksiä.

41 Ne ehdottavat siksi, että yhteisöjen tuomioistuin ei tarkastelisi WFBV:n 3 ja 6 §:ää lainkaan eikä myöskään tiettyjä WFBV:n 2, 4 ja 5 §:n säännöksiä (tarkemmin ottaen WFBV:n 2 §:n 1 momentin loppuosaa ja 2 momenttia, 4 §:n 1, 2, 4 ja 5 momenttia sekä 5 §:n 1 ja 2 momenttia).

42 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että EY 234 artiklassa määrätty menettely on yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline (ks. tästä kysymyksestä mm. asia C-343/90, Lourenço Dias, tuomio 16.7.1992, Kok. 1992, s. I-4673, Kok. Ep. XIII, s. I-69, 14 kohta).

43 Tässä yhteistyössä kansallinen tuomioistuin, jossa asia on vireillä ja jolla yksin on suoraan tiedossaan pääasian tosiseikat ja jonka on vastattava annettavasta ratkaisusta, pystyy paremmin kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkitsemaan, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. mm. em. asia Lourenço Dias, tuomion 15 kohta ja asia C-390/99, Canal Satélite Digital, tuomio 22.1.2002, Kok. 2002, s. I-607, 18 kohta).

44 Jos siis kansallisen tuomioistuimen esittämä kysymys koskee yhteisön oikeuden oikeussäännön tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on lähtökohtaisesti ratkaistava se (em. asia Lourenço Dias, tuomion 16 kohta; asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta; asia C-379/98, Preussen-Elektra, tuomio 13.3.2001, Kok. 2001, s. I-2099, 38 kohta ja em. asia Canal Satélite Digital, tuomion 18 kohta).

45 Edelleen erittäin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että sen on tarvittaessa oman toimivaltaisuutensa arvioimiseksi tutkittava ne olosuhteet, joiden vallitessa kansallinen tuomioistuin esitti ennakkoratkaisupyynnön (asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981, Kok. 1981, s. 3045, Kok. Ep. VI, s. 251, 21 kohta ja em. asia Canal Satélite Digital, tuomion 19 kohta). Ajatus yhteistoiminnasta, jonka on oltava ennakkoratkaisutoiminnan lähtökohtana, edellyttää myös kansallisen tuomioistuimen ottavan puolestaan huomioon sen, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on myötävaikuttaa

lainkäyttöön jäsenvaltioissa eikä antaa neuvoa-antavia lausuntoja yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä (ks. mm. em. asia Foglia, tuomion 18 ja 20 kohta; em. asia Lourenço Dias, tuomion 17 kohta; em. asia Bosman, tuomion 60 kohta ja asia C-451/99, Cura Anlagen, tuomio 21.3.2002, Kok. 2002, s. I-3193, 26 kohta).

46 Lisäksi on huomautettava, että jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi tulkita yhteisön oikeutta tavalla, josta on hyötyä, on välttämätöntä, että kansallinen tuomioistuin selittää, minkä vuoksi se katsoo asian ratkaisemisen vaativan vastausta sen esittämiin kysymyksiin (ks. mm. em. asia Foglia, tuomion 17 kohta).

47 Kun yhteisöjen tuomioistuimella on tiedossaan kyseiset seikat, se voi tarkistaa, onko siltä pyydetyllä yhteisön oikeuden tulkinnalla yhteys pääasian tosiseikkoihin ja kohteeseen. Jos ilmenee, että esitetty kysymys ei selvästikään ole merkityksellinen kyseisen riidan ratkaisemisen kannalta, yhteisöjen tuomioistuimen on todettava, ettei kysymystä ole ratkaistava (em. asia Lourenço Dias, tuomion 20 kohta).

48 Edellä esitetyn perusteella on tutkittava, onko esitetyillä ennakkoratkaisukysymyksillä merkitystä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian ratkaisemisen kannalta.

49 On totta, että keskeisenä kysymyksenä pääasian oikeudenkäynnissä on se, pitääkö Inspire Art merkitä kaupparekisteriin muodollisesti ulkomaiseksi yhtiöksi, mutta on huomattava, että tällaisesta rekisterimerkinnästä seuraa automaattisesti ja väistämättä tiettyjä oikeudellisia seurauksia, joista säädetään WFBV:n 2—5 §:ssä.

50 Kansallinen tuomioistuin on näin ollen katsonut, että erityisesti tietyt WFBV:n 2—5 §:ssä säädetyt velvollisuudet voivat olla ristiriidassa EY 43, EY 46 ja EY 48 artiklan kanssa ja että näitä velvollisuuksia ovat ne, jotka koskevat rekisteröintiä muodollisesti ulkomaiseksi yhtiöksi, tämän luonnehdinnan mainitsemista kaikissa yhtiön asiakirjoissa, vähimmäispääomaa ja johtohenkilöiden henkilökohtaista ja solidaarista vastuuta niissä tilanteissa, joissa osakepääoma tai vastaava pääoma ei ole yhtiötä perustettaessa tai sen jälkeen vähintään lakisääteisen vähimmäispääoman suuruinen.

51 Edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetun hyödyllisen vastauksen antamiseksi kansalliselle tuomioistuimelle on näin ollen tarkasteltava kaikkia näitä säännöksiä EY:n perustamissopimuksessa taatun sijoittautumisvapauden kannalta sekä yhtiöoikeudellisten direktiivien kannalta.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

52 Ennakkoratkaisukysymyksillään, joita on syytä tarkastella yhdessä, kansallinen tuomioistuin haluaa ratkaisun seuraaviin kysymyksiin:

— Onko EY 43 ja EY 48 artiklaa tulkittava niin, että ne ovat esteenä sellaiselle WFBV:n kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa asetetaan tämän lain 2—5 §:ssä asetetun kaltaisia lisävaatimuksia tässä jäsenvaltiossa toimivalle toissijaiselle toimipaikalle, jonka toisessa jäsenvaltiossa perustettu yhtiö on siellä avannut, kun tämä yhtiö on perustettu toisessa jäsenvaltiossa yksinomaisena tarkoituksena saada sijoittautumisjäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustettuihin yhtiöihin nähden tiettyä etua sen vuoksi, että yhtiön perustamista ja osakkeiden maksamista koskevat sijoittautumisjäsenvaltion säännökset ovat tiukempia kuin kyseisen yhtiön perustamisjäsenvaltion säännökset?

— Vaikuttaako yhteisöjen tuomioistuimen tähän kysymykseen antamaan ratkaisuun se, että sijoittautumisjäsenvaltion lainsäädännössä edellä mainittu yhtiön tarkoitus johdetaan siitä, että yhtiö harjoittaa toimintaa yksinomaan tai lähes yksinomaan vain sijoittautumisjäsenvaltiossa ja että yhtiöllä ei ole mitään tosiasiallista sidettä siihen valtioon, jonka oikeuden mukaan se on perustettu?

— Voiko siinä tilanteessa, että jompaankumpaan näistä kysymyksistä vastataan myöntävästi, WFBV:n kaltainen kansallinen lainsäädäntö olla oikeutettu EY 46 artiklan perusteella tai yleistä etua koskevan pakottavan syyn vuoksi?

53 Ensinnäkin on syytä todeta, että ennakkoratkaisukysymyksissä mainitut WFBV:n 5 §:n 1 ja 2 momentti koskevat muodollisesti ulkomaisen yhtiön velvollisuutta laatia tilinpäätös ja toimittaa se kaupparekisteriin. WFBV:n 5 §:n 3 momentissa säädetään kuitenkin, että tämän pykälän 1 ja 2 momenttia ei sovelleta yhtiöihin, joihin sovelletaan jonkin muun jäsenvaltion oikeutta ja jotka kuuluvat erityisesti neljännen direktiivin soveltamisalaan. Tätä poikkeusta sovelletaan Inspire Artiin, koska siihen sovelletaan Englannin oikeutta ja koska se kuuluu neljännen direktiivin henkilölliseen soveltamisalaan.

54 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen ei ole syytä tutkia sitä, onko WFBV:n 5 §:n kaltainen säännös sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa.

55 Toiseksi useat WFBV:n säännökset kuuluvat yhdennentoista direktiivin soveltamisalaan, koska tämä direktiivi koskee sellaisten sivuliikkeiden julkistamisvelvollisuuksia, jotka ensimmäisessä direktiivissä tarkoitetut yhtiöt, joihin sovelletaan jonkin jäsenvaltion oikeutta, ovat perustaneet johonkin toiseen jäsenvaltioon.

56 Kuten komissio on todennut, tältä osin tietyillä WFBV:ssä säädetyillä velvollisuuksilla saatetaan yhdennessätoista direktiivissä säädetyt julkistamista koskevat toimet osaksi Alankomaiden sisäistä oikeutta.

57 Tarkemmin ottaen näitä ovat velvollisuudet, jotka koskevat sitä, että vastaanottavan jäsenvaltion kaupparekisteriin on ilmoitettava rekisteröimisestä ulkomaiseen kaupparekisteriin ja mainittava samalla ulkomaisessa rekisterissä käytetty rekisterinumero (WFBV:n 2 §:n 1 momentti ja yhdennentoista direktiivin 2 artiklan 1 kohdan c alakohta), sitä, että alankomaalaiseen kaupparekisteriin on annettava oikeaksi todistettu kappale perustamiskirjasta ja yhtiöjärjestyksestä hollannin, ranskan, englannin tai saksan kielellä (WFBV:n 2 §:n 1 momentti ja yhdennentoista direktiivin 2 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 4 artikla), sekä sitä, että tähän kaupparekisteriin on vuosittain toimitettava todistus rekisteröimisestä ulkomaiseen kaupparekisteriin (WFBV:n 5 §:n 4 momentti ja yhdennentoista direktiivin 2 artiklan 2 kohdan c alakohta).

58 Näitä säännöksiä, joiden yhteensopivuutta yhdennentoista direktiivin kanssa ei ole asetettu kyseenalaiseksi, ei voida pitää sijoittautumisvapauden esteinä.

59 Tältä osin on kuitenkin todettava, että siitä, että tämän tuomion 57 kohdassa tarkoitetut julkistamissäännökset ovat sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, ei seuraa automaattisesti, että ne seuraamukset, joista WFBV:ssä säädetään näiden julkistamissäännösten rikkomisen osalta, olisivat yhteisön oikeuden mukaisia.

60 WFBV:n 4 §:n 4 momentissa säädetään, että yhteisön johtohenkilöt ovat yhtiön ohella henkilökohtaisessa ja solidaarisessa vastuussa niistä oikeustoimista, jotka on heidän hallintokautensa aikana toteutettu yhtiön nimissä, mikäli kaupparekisteriin merkitsemistä koskevia velvollisuuksia ei ole noudatettu.

61 Yhdennentoista direktiivin 12 artiklassa tosin säädetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä asianmukaisista seuraamuksista sen varalta, että niitä julkistamisvelvollisuuksia ei täytetä, joita direktiivin mukaan sivuliikkeillä on vastaanottavassa valtiossa.

62 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun yhteisön oikeudessa ei ole säädetty erityistä seuraamusta sen säännösten rikkomisesta tai siinä viitataan tältä osin kansallisiin lakeihin, asetuksiin ja hallinnollisiin määräyksiin, EY 10 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot toteuttamaan kaikki toimenpiteet, jotka ovat aiheellisia yhteisön oikeuden sisällön ja tehokkuuden turvaamiseksi. Vaikka jäsenvaltioille näin ollen varataan harkintavalta seuraamusten valinnassa, niiden on huolehdittava erityisesti siitä, että yhteisön oikeuden rikkominen sanktioidaan perusteiltaan ja menettelyltään vastaavalla tavalla kuin kansallisen oikeuden vastaavanlaatuinen ja vakavuudeltaan samanlainen rikkominen ja että seuraamus on joka tapauksessa tehokas, oikeasuhteinen ja varoittava (asia 68/88, komissio v. Kreikka, tuomio 21.9.1989, Kok. 1989, s. 2965, Kok. Ep. X, s. 167, 23 ja 24 kohta; asia C-326/88, Hansen, tuomio 10.7.1990, Kok. 1990, s. I-2911, Kok. Ep. X, s. 479, 17 kohta; asia C-36/94, Siesse, tuomio 26.10.1995, Kok. 1995, s. I-3573, 20 kohta ja asia C-177/95, Ebony ym., Maritime ja Loten Navigation tuomio 27.2.1997, Kok. 1997, s. I-1111, 35 kohta).

63 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, joka on yksin toimivaltainen tulkitsemaan kansallista oikeutta, asiana on ratkaista, täyttääkö WFBV:n 4 §:n 4 momentissa säädetty seuraamus nämä edellytykset ja erityisesti kohdellaanko sillä huonommin muodollisesti ulkomaisia yhtiöitä alankomaalaisiin yhtiöihin verrattuna niissä tilanteissa, joissa tämän tuomion 56 kohdassa mainittuja julkistamisvelvollisuuksia ei noudateta.

64 Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy siihen, että WFBV:n 4 §:n 4 momentilla kohdellaan eri tavalla muodollisesti ulkomaisia yhtiöitä ja kotimaisia yhtiöitä, on katsottava, että tämä säännös on ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

65 Yhdennentoista direktiivin 2 artiklassa säädetyssä luettelossa ei sitä vastoin mainita muita WFBV:ssä säädettyjä julkistamisvelvollisuuksia eli sitä, että kaupparekisteriin on merkittävä yhtiön olevan muodollisesti ulkomainen yhtiö (WFBV:n 1 § ja 2 §:n 1 momentti), sitä, että vastaanottavan valtion kaupparekisteriin on merkittävä se päivä, jolloin yhtiö merkittiin ensimmäisen kerran ulkomaiseen kaupparekisteriin, ja tiedot ainoasta osakkaasta (WFBV:n 2 §:n 1 momentti), ja velvollisuutta toimittaa tilintarkastajan lausunto siitä, että yhtiö täyttää merkittyä ja maksettua vähimmäispääomaa ja omaa pääomaa koskevat edellytykset (WFBV:n 4 §:n 3 momentti). Yhdennentoista direktiivin 6 artiklassa ei myöskään mainita sitä, että yhtiön kaikissa asiakirjoissa on mainittava se, että yhtiö on muodollisesti ulkomainen yhtiö (WFBV:n 3 §).

66 Näiden velvollisuuksien osalta on siis tutkittava, onko yhdennellätoista direktiivillä ja erityisesti sen 2—6 artiklalla toteutettu yhdenmukaistaminen tyhjentävää.

67 Tältä osin on muistutettava, että yhdestoista direktiivi on annettu EY:n perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan (josta on muutettuna tullut EY 44 artiklan 2 kohdan g alakohta) nojalla, jonka mukaan neuvosto ja komissio käyttävät niille tässä artiklassa annettua toimivaltaa "sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja tekemällä samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 58 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi".

68 Lisäksi yhdennentoista direktiivin neljännestä ja viidennestä perustelukappaleesta ilmenee, että jäsenvaltioiden lainsäädännön erot, jotka koskevat sivuliikkeitä ja erityisesti julkistamista, voivat häiritä sijoittautumisvapauden käyttämistä, minkä vuoksi nämä erot on poistettava.

69 Tästä seuraa, että yhdennellätoista direktiivillä on yhdenmukaistettu tyhjentävästi sivuliikkeiden julkistamisvelvollisuudet, koska ainoastaan tällainen tulkinta mahdollistaa tämän direktiivin tavoitteen saavuttamisen, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta sivuliikkeillä työ- ja sosiaalioikeuden, vero-oikeuden taikka tilastointisäännösten perusteella oleviin tiedonantovelvollisuuksiin.

70 On myös korostettava, että yhdennentoista direktiivin 2 artiklan 1 kohta sisältää tyhjentävän luettelon. Lisäksi tämän artiklan 2 kohta sisältää luettelon sivuliikkeiden julkistamisvelvollisuuksia koskevista vapaaehtoisista toimista, ja tällä säännöksellä on merkitystä vain, jos jäsenvaltiot eivät saa toteuttaa muita sivuliikkeiden julkistamisvelvollisuuksia koskevia toimia kuin ne, joista nimenomaisesti säädetään yhdennessätoista direktiivissä.

71 Näin ollen edellä tämän tuomion 64 kohdassa mainitut WFBV:ssä säädetyt julkistamista koskevat toimet ovat ristiriidassa yhdennentoista direktiivin kanssa.

72 On siis katsottava tältä osin, että yhdennentoista direktiivin 2 artikla on esteenä WFBV:n kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan perustetun yhtiön sivuliikkeellä on sellaisia julkistamisvelvollisuuksia, joista ei säädetä tässä direktiivissä.

73 Kolmanneksi useat WFBV:n säännökset eivät kuulu yhdennentoista direktiivin soveltamisalaan. Näitä ovat säännökset vaaditusta vähimmäispääomasta sekä muodollisesti ulkomaisen yhtiön rekisteröintiajankohtana että sen olemassaolon aikana sekä säännökset niistä seuraamuksista, joita aiheutuu WFBV:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamatta jättämisestä, eli säännökset siitä, että yhtiön johtohenkilöt ovat yhtiön ohella solidaarisessa vastuussa (WFBV:n 4 §:n 1 ja 2 momentti). On siis tutkittava, ovatko nämä säännökset ristiriidassa EY 43 ja EY 48 artiklan kanssa.

Sijoittautumisvapauden esteen olemassaolo

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

74 Kamer van Koophandel ja Alankomaiden, Saksan, Italian ja Itävallan hallitukset katsovat, että EY 43 ja EY 48 artikla eivät ole esteenä WFBV:n säännösten kaltaisten säännösten soveltamiselle.

75 Niiden mukaan WFBV:n säännökset eivät koske yhtiöiden perustamista toisen jäsenvaltion oikeuden mukaan eikä niiden rekisteröintiä (eikä näin ollen yhtiöiden tunnustamista). Näin on siksi, että yhtiöiden pätevyys tunnustetaan eikä niiden rekisteröintiä estetä, joten sijoittautumisvapautta ei vaaranneta.

76 Tämän perusteella yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-212/97, Centros, 9.3.1999 antamassa tuomiossa (Kok. 1999, s. I-1459) esittämillä näkökohdilla ei ole merkitystä nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, sillä kyseinen tuomio koskee ainoastaan ulkomaisten yhtiöiden rekisteröintiä eikä vaikuta jäsenvaltioiden vapauteen asettaa edellytyksiä tietynlaisten elinkeinotoiminnan tyyppien harjoittamiselle.

77 Alankomaiden hallitus esittää, että sellaisten toisen jäsenvaltion oikeuden mukaan perustettujen yhtiöiden kannalta, jotka harjoittavat tai haluavat harjoittaa toimintaansa Alankomaissa, Alankomaissa sovellettu inkorporaatiojärjestelmä on erittäin liberaali. Tämän periaatteen mukaan, sellaisena kuin siitä säädetään 17.12.1997 annetun Wet conflictenrecht corporaties -nimisen lain (laki oikeushenkilöitä koskevista lainvalintasäännöistä; jäljempänä lainvalintasäännöksistä annettu laki) 2 §:ssä, "silloin, kun oikeushenkilön perustamissopimuksensa tai -toimensa mukainen kotipaikka tai, jos tällaista ei ole, ulospäin suuntautuvan toiminnan keskus oli perustamisajankohtana sen valtion alueella, jonka oikeuden mukaan se on perustettu, yhteisöön sovelletaan tämän valtion oikeutta".

78 Alankomaiden hallituksen mukaan toisen jäsenvaltion oikeuden mukaan pätevästi perustettujen yhtiöiden olemassaolo tunnustetaan Alankomaissa ilman mitään lisämuodollisuuksia. Näihin yhtiöihin sovelletaan perustamisvaltion oikeutta; periaatteessa merkitystä ei ole sillä, harjoittaako yhtiö siellä toimintaa.

79 Alankomaiden hallituksen mukaan tämä varsin vapaamielinen sääntely on käytännössä kuitenkin johtanut siihen, että ulkomaisia yhtiöitä käytetään yhä enemmän päämääriin, joita Alankomaiden lainsäätäjä ei tarkoittanut eikä voinut edes ennakoida. Yhä useammin yhtiöt, jotka harjoittavat toimintaa pääasiallisesti tai jopa yksinomaan Alankomaiden markkinoilla, perustetaan ulkomailla Alankomaiden yhtiöoikeuden pakottavien säännösten kiertämiseksi.

80 Tämän kehityksen vuoksi lainvalintasäännöistä annetun lain 6 §:ssä säädetään rajoitetusta poikkeuksesta tähän liberaaliin sääntelyyn, ja poikkeuksen mukaan "tällä lailla ei rajoiteta [WFBV:n] säännösten soveltamista".

81 Kamer van Koophandel sekä Alankomaiden, Saksan, Italian ja Itävallan hallitukset esittävät lisäksi, että WFBV:n säännökset eivät koske sijoittautumisvapautta vaan niillä ainoastaan asetetaan muiden jäsenvaltioiden kuin Alankomaiden oikeuden mukaan perustetuille pääomayhtiöille muutamia lisäedellytyksiä, jotka koskevat yhtiöiden toiminnan harjoittamista ja yhtiön hallintoa, millä pyritään huolehtimaan siitä, että kolmannet olisivat täysin tietoisia siitä, että Inspire Artin kaltaiset yhtiöt ovat pelkästään muodollisesti ulkomaisia yhtiöitä, ja siitä, että ryhtyessään oikeustoimiin näiden yhtiöiden kanssa kolmannet nauttivat tiettyjen asiakirjojen ja lausuntojen toimittamisen johdosta samoista takeista kuin tehdessään oikeustoimia alankomaalaisten yhtiöiden kanssa.

82 Kyseisten osapuolten mukaan nämä edellytykset ovat myös syrjimättömiä, koska Alankomaiden yhtiöoikeudessa on niitä vastaavat pakottavat säännökset, joita sovelletaan Alankomaissa perustettuihin rajavastuuyhtiöihin. Nämä edellytykset, jotka sekä alankomaalaisten yhtiöiden että muodollisesti ulkomaisten yhtiöiden

on täytettävä, pohjautuvat muiden kuin taloudellisluonteisten intressien suojelemiseen eli kuluttajien ja velkojien suojelemiseen, ja nämä intressit on hyväksytty yhteisön oikeudessa.

83 Kamer van Koophandel sekä Alankomaiden, Saksan ja Itävallan hallitukset väittävät, että WFBV on sovellettavissa kansainvälisen yksityisoikeuden perusteella, minkä osalta ne tukeutuvat asiassa 81/87, Daily Mail and General Trust, 27.9.1988 annettuun tuomioon (Kok. 1988, s. 5483, Kok. Ep. IX, s. 713) ja siihen liittyvään oikeuskäytäntöön. Niiden mukaan yhteisöjen tuomioistuin totesi tässä asiassa, että EY 43 ja EY 48 artikla eivät ole esteenä jäsenvaltioiden toimivallalle päättää itse siitä liittymästä, jonka mukaan yhtiö kuuluu kansallisen oikeusjärjestyksen alaisuuteen. Ne päättelevät tästä, että kyseiset artiklat eivät ole esteenä sille, että kansainvälisen yksityisoikeuden osana annetaan oikeussääntöjä, joita sovelletaan osittain Alankomaiden lainsäädännön alaisuuteen kuuluviin yhtiöihin. Tässä yhteydessä WFBV:llä ainoastaan annetaan merkitystä sille paikalle, jossa yhtiö harjoittaa toimintaansa, sen liittymän lisäksi, joka muodostuu "perustamis- ja rekisteröintipaikasta".

84 Saksan ja Itävallan hallitukset ovat lisäksi esittäneet periaatetasolla, että sivuliikkeen perustamisvapauden osalta EY 43 ja EY 48 artiklan tavoitteena on se, että yhdessä jäsenvaltiossa toimintaa harjoittavat yritykset voivat ryhtyä harjoittamaan toimintaa toisessa jäsenvaltiossa, eli ne eivät kata "postilaatikkoyhtiöitä".

85 Itävallan ja Saksan hallitukset ovat tuoneet esiin sen, eikö muodollisesti ulkomaisten yhtiöiden sivuliikkeitä olisi itse asiassa pidettävä niiden päätoimipaikkoina ja eikö niihin siksi olisi sovellettava periaatteita, jotka koskevat sijoittautumisvapauden käyttöä sen primaarimuodossa. Saman ajatuskulun mukaisesti Italian hallitus esittää, että se, että yhdessä jäsenvaltiossa perustettu yhtiö ei ole koskaan harjoittanut siellä toimintaa, merkitsee sitä, että harjoittaessaan toimintaa toisessa jäsenvaltiossa se ei toimi sivuliikkeen muodossa. Kun tällainen yhtiö sijoittaa toimintansa yksinomaisen keskuksen muuhun jäsenvaltioon kuin siihen, johon se muodollisesti kuuluu, sen on katsottava sijoittautuneen primaarimuodossa tähän ensiksi mainittuun jäsenvaltioon.

86 Lopuksi Alankomaiden, Saksan ja Italian hallitukset väittävät, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut oikeuskäytännössään, että jäsenvaltiolla on oikeus ryhtyä toimenpiteisiin estääkseen sen, että jotkut sen kansalaiset yrittävät käyttää väärin perustamissopimuksessa luotuja mahdollisuuksia ja näin välttyä kansallisen lainsäädännön soveltamiselta, ja että yksityiset eivät saa käyttää yhteisön oikeussääntöjä väärin tai vedota niihin vilpillisesti (em. asia Centros, tuomion 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Mahdollista väärinkäyttöä arvioitaessa olisi otettava huomioon erityisesti se, mihin tavoitteisiin kyseisillä yhteisön oikeuden oikeussäännöillä pyritään (asia C-206/94, Paletta, tuomio 2.5.1996, Kok. 1996, s. I-2357, 25 kohta).

87 Nämä hallitukset esittävät, että asiassa 79/85, Segers, 10.7.1986 annetun tuomion (Kok. 1986, s. 2375, 16 kohta) ja edellä mainitussa asiassa Centros annetun tuomion (29 kohta) mukaan se, että yhtiö on perustettu yhdessä jäsenvaltiossa mutta se harjoittaa toimintaa pelkästään sivuliikkeensä välityksellä jossain muussa jäsenvaltiossa, ei riitä perusteeksi sille, että asianomaiselta kielletään sijoittautumisvapauden käyttö vetoamalla väärinkäyttöön, petolliseen toimintaan ja/tai kansallisten lakien kiellettyyn kiertämiseen.

88 Näiden hallitusten mukaan nyt esillä olevassa asiassa ei kuitenkaan jätetä tunnustamatta toisen jäsenvaltion oikeuden mukaan perustettua yhtiötä eikä estetä sivuliikkeen rekisteröintiä vaan WFBV:ssä ainoastaan säädetään tietyistä ennalta ehkäisevistä ja suppeista velvollisuuksista ja repressiivisestä valvonnasta sen varalta, että yhtiö ei noudata niitä yhtiöoikeuden pakottavia säännöksiä, joita sovelletaan siinä jäsenvaltiossa, jossa toimintaa pelkästään harjoitetaan.

89 Näin ollen silloin, kun — kuten pääasiassa — yhtiö ei pitäydy pelkässä sijoittautumisvapauden käyttämisessä ja kun sen perustamisella toisessa jäsenvaltiossa pyritään välttämään niiden säännösten soveltaminen, joita sovelletaan yhtiöiden perustamiseen ja hallintoon siinä jäsenvaltiossa, jossa toimintaa pelkästään har-

joitetaan, se, että tämä yhtiö voisi vedota sijoittautumisvapauteen, johtaisi kansallisen lainsäädännön kiertämiseen tavalla, jota ei voida hyväksyä. WFBV:ssä säädettyjen toimien kaltaisten toimien käyttöönottaminen on siis sallittua yhteisön oikeuden nykytilassa.

90 Inspire Art, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio sitä vastoin toteavat, että WFBV:n säännöksillä loukataan EY 43 ja EY 48 artiklassa taattua sijoittautumisvapautta, koska niissä asetetaan muodollisesti ulkomaisille yhtiöille velvollisuuksia, joilla tehdään sijoittautumisoikeuden käyttäminen huomattavasti vähemmän houkuttelevaksi näille yhtiöille. Tämä on sitä paitsi näiden säännösten nimenomaisena tarkoituksena.

91 Inspire Art, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio väittävät että sijoittautumisvapautta koskevat määräykset ovat sovellettavissa nyt esillä olevan asian kaltaisissa olosuhteissa. Ne tukeutuvat edellä mainituissa asioissa Segers ja Centros annettuihin tuomioihin ja toteavat, että yhtiö voi vedota sijoittautumisvapauteen myös siinä tapauksessa, että yhtiö perustetaan jossakin jäsenvaltiossa ainoastaan, jotta se voisi sitten sijoittautua toiseen jäsenvaltioon ja harjoittaa taloudellista toimintaa pääasiallisesti tai jopa yksinomaan tässä toisessa jäsenvaltiossa. Asian kannalta ei ole merkitystä sillä, onko yhtiö perustettu jossakin jäsenvaltiossa ainoastaan, jotta se voisi välttyä toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön soveltamiselta. Tämä ei ole mainitun oikeuskäytännön mukaan väärinkäyttöä vaan ainoastaan perustamissopimuksessa taatun sijoittautumisvapauden käyttämistä.

92 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio väittävät, että se paikka, jossa yhtiö harjoittaa toimintaa, otetaan huomioon WFBV:n 1 §:ssä siksi, että tämän liittymän perusteella sovelletaan tiettyjä vastaanottavan valtion pakottavia säännöksiä. Toiminnan harjoittaminen ei kuulu EY 48 artiklassa mainittuihin kriteereihin, ja tämän liittymän käyttämisellä loukataan sijoittautumisvapautta, koska se vähentää ulkomailla perustettujen yhtiöiden halukkuutta käyttää tätä vapautta ja ulottaa toimintansa Alankomaihin, sillä tällöin niihin aletaan soveltaa perustamisvaltion säännösten lisäksi myös muita säännöksiä.

93 Inspire Art puolustaa samanlaista WFBV:n tulkintaa. Se täsmentää, että vaikka yhtiöt kuuluvat kansallisen lainsäädännön perusteella periaatteessa perustamisvaltionsa lainsäädännön alaisuuteen, Alankomaiden lainsäätäjä on halunnut ryhtyä toimiin sitä väärinkäyttönä pitämäänsä käytäntöä vastaan, että yhtiöitä perustetaan ulkomaan lain perusteella siinä tarkoituksessa, että toimintaa harjoitetaan yksinomaan tai pääsääntöisesti vain Alankomaissa, ja siksi se on säätänyt, että tiettyjä Alankomaiden yhtiöoikeuden säännöksiä sovelletaan tämäntyyppisiin yhtiöihin. Lainsäätäjä on perustellut tätä sääntelyä vetoamalla velkojien suojaan. Tästä seuraa, että WFBV:tä ei tule ymmärtää sen teorian sovellutuksena, jossa liittymänä käytetään tosiasiallista kotipaikkaa eli jonka mukaan yhtiön katsotaan kuuluvan sen jäsenvaltion lain alaisuuteen, jonka alueella yhtiön tosiasiallinen kotipaikka sijaitsee.

94 Lopuksi Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korostaa sitä, miten perustavanlaatuinen merkitys yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta on sillä, että toissijaisia toimipaikkoja saadaan luoda muihin jäsenvaltioihin. Se väittää, että Centros-tuomiossa lausuttu soveltuu täysimääräisesti nyt esillä olevaan asiaan.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

95 Heti aluksi on syytä täsmentää, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että sijoittautumisvapautta koskevien oikeussääntöjen soveltamisen kannalta merkitystä ei ole sillä, että yhtiö on perustettu jossakin jäsenvaltiossa ainoastaan siinä tarkoituksessa, että yhtiö sijoittautuu toiseen jäsenvaltioon, jossa se pääasiallisesti tai jopa ainoastaan harjoittaa taloudellista toimintaansa (ks. em. asia Segers, tuomion 16 kohta ja em. asia Centros, tuomion 17 kohta). Niillä syillä, joiden vuoksi yhtiö päätetään perustaa tietyssä jäsenvaltiossa, ei nimittäin ole merkitystä sijoittautumisvapautta koskevien oikeussääntöjen soveltamisen kannalta, ellei kyse ole petollisesta toiminnasta (em. asia Centros, tuomion 18 kohta).

96 Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, ettei väärinkäyttönä ole pidettävä sitä, että yhtiö on perustettu tiettyyn jäsenvaltioon ainoastaan, jotta hyödyttäisiin edullisemmasta lainsäädännöstä, ja näin on katsottava myös silloin, kun kyseinen yhtiö harjoittaa toimintaa pääasiallisesti tai jopa ainoastaan tässä toisessa valtiossa (em. asia Segers, tuomion 16 kohta ja em. asia Centros, tuomion 18 kohta).

97 Tästä seuraa, että näillä yhtiöillä on oikeus harjoittaa toimintaansa toisessa jäsenvaltiossa sivuliikkeen välityksellä, jolloin niiden sääntömääräisen kotipaikan, keskushallinnon tai päätoimipaikan sijainti määrittää niiden kuulumisen jonkin jäsenvaltion oikeusjärjestyksen alaisuuteen samalla tavalla kuin se määräytyy luonnollisten henkilöiden kansalaisuuden perusteella (ks. asia 270/83, komissio v. Ranska, tuomio 28.1.1986, Kok. 1986, s. 273, (Kok. Ep. VIII, s. 407, 18 kohta; em. asia Segers, tuomion 13 kohta ja em. asia Centros, tuomion 20 kohta).

98 Niinpä pääasian oikeudenkäynnissä se seikka, että Inspire Art on perustettu Yhdistyneessä kuningaskunnassa sen välttämiseksi, että siihen sovellettaisiin Alankomaiden yhtiöoikeutta, jossa asetetaan erityisesti vähimmäispääoman ja osakkeiden maksamisen osalta tiukempia edellytyksiä, ei estä soveltamasta EY 43 ja EY 48 artiklassa taattua sijoittautumisvapautta siinä tilanteessa, että tämä yhtiö perustaa sivuliikkeen Alankomaihin. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa asiassa Centros (tuomion 18 kohta), näiden artiklojen soveltamista koskeva kysymys on erotettava siitä kysymyksestä, voiko jäsenvaltio ryhtyä toimenpiteisiin estääkseen sen, että jotkut jäsenvaltion kansalaisista käyttävät väärin perustamissopimuksessa annettuja mahdollisuuksia ja yrittävät välttyä kansallisen lainsäädännön soveltamiselta.

99 Sitä perustelua ei voida hyväksyä, jonka mukaan WFBV:llä ei millään tavoin loukata sijoittautumisvapautta, koska ulkomaiset yhtiöt tunnustetaan täysin Alankomaissa ja koska ne voidaan merkitä tämän jäsenvaltion kaupparekisteriin eli koska WFBV:llä ainoastaan asetetaan tiettyjä "hallinnollisina" pidettyjä lisävelvollisuuksia.

100 Näin on siksi, että WFBV:stä seuraa, että vähimmäispääomaa ja yhtiön johtohenkilöiden vastuuta koskevia Alankomaiden yhtiöoikeuden säännöksiä sovelletaan pakottavasti ulkomaisiin yhtiöihin, kuten Inspire Artiin, kun ne harjoittavat toimintaansa yksinomaan tai melkein yksinomaan Alankomaissa.

101 Siihen, että tämäntyyppiset yhtiöt perustavat sivuliikkeen Alankomaihin, sovelletaan siis tiettyjä tämän valtion säännöksiä, jotka koskevat rajavastuuyhtiön perustamista. Pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleva lainsäädäntö, jonka mukaan jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustetun yhtiön sivuliikkeen on noudatettava yhtiöpääomaa ja johtohenkilöiden vastuuta koskevia sijoittautumisvaltion säännöksiä, rajoittaa tällaisten yhtiöiden mahdollisuutta käyttää perustamissopimuksessa tunnustettua sijoittautumisvapautta.

102 Lopuksi on tutkittava ne edellä mainitussa asiassa Daily Mail and General Trust annetusta tuomiosta johdetut perustelut, joiden mukaan jäsenvaltiot saavat määrittää, minkä valtion lakia yhtiöön sovelletaan, koska sijoittautumisvapautta koskevat oikeussäännöt eivät ole johtaneet jäsenvaltioiden kansainvälisen yksityisoikeuden säännösten yhdenmukaistamiseen. Tämän perusteella on väitetty, että jäsenvaltiot saavat toimia postilaatikkoyhtiöitä vastaan ja että tällaisina yhtiöinä on pidettävä niitä, joilla ei ole todellista sidettä perustamisvaltioon.

103 Tältä osin on korostettava, että toisin kuin nyt käsiteltävänä oleva asia, edellä mainittu asia Daily Mail and General Trust koski yhtiön suhteita siihen jäsenvaltioon, jonka lainsäädännön mukaan se on perustettu, tilanteessa, jossa yhtiö haluaa siirtää tosiasiallisen kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon säilyttäen kuitenkin oikeushenkilöllisyyden, joka sillä on sen perustamisvaltiossa. Nyt esillä olevassa asiassa on nimittäin pyydetty yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua siitä, saadaanko jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustettuun yhtiöön soveltaa sen valtion lainsäädäntöä, jossa yhtiö todellisuudessa harjoittaa toimintaansa (ks. vastaavasti asia C-208/00, Überseering, tuomio 5.11.2002, Kok. 2002, s. I-9919, 62 kohta).

104 Edellä esitetystä seuraa, että ne WFBV:n säännökset, jotka koskevat vähimmäispääomaa (sekä perustamisajankohtana että yhtiön olemassaolon aikana) sekä yhtiön johtohenkilöiden vastuuta, rajoittavat EY 43 ja EY 48 artiklassa taattua sijoittautumisvapautta.

105 Näin ollen on katsottava, että EY 43 ja EY 48 artikla ovat esteenä sellaiselle WFBV:n kaltaiselle jäsenvaltion kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan sille, että toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustettu yhtiö käyttää sekundaarisessa muodossa sijoittautumisvapautta ensin mainitussa jäsenvaltiossa, tiettyjä kansallisessa oikeudessa yhtiöiden perustamisen osalta säädettyjä edellytyksiä, jotka koskevat vähimmäispääomaa ja yhtiön johtohenkilöiden vastuuta. Ne syyt, joiden vuoksi yhtiö on perustettu kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, ja se seikka, että yhtiö harjoittaa toimintaansa yksinomaan tai lähes yksinomaan sijoittautumisjäsenvaltiossa, eivät poista yhtiöltä oikeutta vedota perustamissopimuksessa taattuun sijoittautumisvapauteen, ellei osoiteta tapauskohtaisesti, että kyse on väärinkäytöstä.

Oikeuttamisperusteet

106 Heti aluksi on syytä muistuttaa, että ne julkistamista koskevat WFBV:n säännökset, jotka on todettu yhdennentoista direktiivin vastaisiksi (ks. edellä 71 ja 72 kohta), eivät ole oikeutettavissa. Siksi jäljempänä tutkitaan vain ne perustelut, jotka koskevat WFBV:n säännöksiä vähimmäispääomasta ja johtohenkilöiden vastuusta.

107 Koska nämä säännökset muodostavat sijoittautumisvapauden esteen, on tutkittava, voidaanko ne oikeuttaa vetoamalla johonkin EY 46 artiklassa mainittuun syyhyn taikka, jos näin ei ole, yleistä etua koskevaan pakottavaan syyhyn.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

108 Kamer van Koophandelin sekä Alankomaiden, Saksan ja Itävallan hallitusten mukaan WFBV:n säännökset ovat oikeutettuja sekä EY 46 artiklan nojalla että yleistä etua koskevista pakottavista syistä.

109 Näin on niiden mukaan siksi, että WFBV:llä pyritään estämään petollinen menettely, suojaamaan velkojia, takaamaan verovalvonnan tehokkuus ja suojaamaan hyviä kauppatapoja. Yhteisöjen tuomioistuin on oikeuskäytännössään tunnustanut nämä tavoitteet laillisiksi oikeuttamisperusteiksi.

110 Kamer van Koophandelin sekä Alankomaiden, Saksan ja Itävallan hallitusten mukaan vähimmäispääomaa, sen maksamista ja sen pysyttämistä koskevalla WFBV:n 4 §:ään sisältyvällä säännöksellä pyritään suojaamaan velkojia ja kolmansia. Vähimmäispääoman tärkeys on nimenomaisesti tunnustettu toisen direktiivin 6 artiklassa. Vähimmäispääomaa koskevilla säännöksillä pyritään ennen kaikkea vahvistamaan yhtiöiden rahoituksellista kapasiteettia ja takaamaan näin paremmin yksityisten ja julkisten velkojien suoja. Näillä säännöksillä suojataan yleisesti kaikkia velkojia väärinkäyttönä pidettävältä maksukyvyttömyydeltä, joka on sellaisten yhtiöiden perustamiseen liittyvä riski, joilla ei alusta alkaenkaan ole riittävää pääomaa.

111 Yhtiön johtohenkilöiden solidaarinen vastuu on Alankomaiden hallituksen mukaan asianmukainen seuraamus siltä varalta, että WFBV:n säännöksiä ei noudateta. Koska yhteisö ei ole antanut yhdenmukaistamissäännöksiä, jäsenvaltioilla on edelleen paljon harkintavaltaa niiden seuraamusten määrittämisessä, joita voidaan määrätä kansallisten säännösten rikkomisesta (asia C-265/95, komissio v. Ranska, tuomio 9.12.1997, Kok. 1997, s. I-6959, 33 kohta). Tämä seuraamus on valittu ensinnäkin siksi, että on haluttu soveltaa niitä samoja säännöksiä, joita sovelletaan alankomaisten yhtiöiden johtohenkilöihin. Tällainen vastuunalaisuus tunnetaan sitä paitsi myös yhteisön oikeudessa, mistä on osoituksena eurooppayhtiön (SE) säännöistä 8 päivänä lokakuuta 2001 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2157/2001 (EYVL L 294, s. 1; jäljempänä eurooppayhtiöstä annettu asetus).

112 Toiseksi Alankomaiden hallituksen mukaan on normaalia, että yhtiön johtohenkilöt voivat olla vastuussa, jos yhtiö ei noudata WFBV:n säännöksiä, koska nämä henkilöt vastaavat muutenkin siitä, että yhtiön asioita hoidetaan asianmukaisesti.

113 Edelleen Alankomaiden hallituksen mukaan toisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa sallitaan se, että jäsenvaltiot antavat asianmukaiset vastuusäännökset niiden tilanteiden osalta, että yhtiö on tehnyt tai sen lukuun on tehty sitoumuksia, jos yhtiöitä ei voida purkaa.

114 Kamer van Koophandel lisää vielä, että WFBV:n säännökset eivät ole syrjiviä, vaan ne johtavat päinvastoin siihen, että ulkomaisiin yhtiöihin sovelletaan samoja säännöksiä kuin alankomaisiin yhtiöihin.

115 Alankomaiden hallitus esittää, että vähimmäispääomaa ja yhtiön johtohenkilöiden vastuuta koskevilla WFBV:n säännöksillä voidaan saavuttaa niillä tavoiteltu

päämäärä. Se korostaa tältä osin sitä, että tätä seikkaa tutkittaessa on välttämättä otettava huomioon WFBV:n perustavanlaatuinen ja keskeinen tavoite eli pyrkimys estää väärinkäytön luonteinen turvautuminen ulkomaisiin yhtiöihin ja sijoittautumisvapauteen.

116 Itävallan hallitus muistuttaa vielä, että vähimmäispääomaa koskevat säännökset ovat tarkoitukseensa soveltuva ja oikein suhteutettu keino, mikä on tunnustettu yhteisön oikeudessa. Osakeyhtiöiden osalta toisessa direktiivissä itsessään on tunnustettu vähimmäisosakepääoman tärkeys. Samanlaista säännöstä ei kuitenkaan ole annettu rajavastuuyhtiöiden osalta. Irlantia ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa lukuun ottamatta kaikissa jäsenvaltiossa on annettu säännöksiä tällaisten yhtiöiden vähimmäispääomasta. Toisin kuin yhtiömiesten henkilökohtainen vastuu, jolla ei maksukyvyttömyystilanteessa useinkaan ole käytännön merkitystä, yhtiöpääoma turvaa paremmin velkojien saatavat.

117 Kamer van Koophandel katsoo, että näillä toimenpiteillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi. WFBV:ssä asetettujen velvollisuuksien noudattamatta jättäminen ei johda siihen, että ulkomaista yhtiötä ei tunnusteta, vaan ainoastaan yhtiön johtohenkilöiden solidaariseen vastuuseen. Kamer van Koophandel esittää tältä osin, että se seikka, että yhtiö ei täytä tai ei enää täytä vähimmäispääomaa koskevia edellytyksiä, on selvä osoitus väärinkäytön tai petollisen menettelyn riskistä tilanteessa, jossa yhtiöllä ei myöskään ole todellista sidettä perustamisvaltioonsa.

118 Inspire Art, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio ovat esittäneet täysin päinvastaista, ja niiden mukaan WFBV:n säännökset eivät ole oikeutettuja.

119 Ensinnäkään WFBV:tä ei voida oikeuttaa vetoamalla EY 46 artiklaan.

120 Toiseksi oikeuden väärinkäytön osalta edellä mainitussa asiassa Centros annetusta tuomiosta ilmenee, että väärinkäyttönä ei voida pitää pelkästään sitä, että yhtiö ei harjoita mitään toimintaa perustamisvaltiossaan. Päinvastoin kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten asiana on tutkia jokaisessa yksittäistapauksessa erikseen, onko tällainen sijoittautumisvapauden rajoitus oikeutettavissa. Tätä edellytystä ei täytä niin yleisluonteinen laki kuin WFBV.

121 Näiden osapuolten mukaan edellä mainitussa Centros-tuomiossa tunnustettiin, että jäsenvaltio saa rajoittaa sijoittautumisvapautta, kun se vetoaa sellaisten säännösten noudattamiseen, joilla säännellään tietynlaisen liiketoiminnan harjoittamista. Näin ei kuitenkaan ole tässä asiassa. Inspire Artin osalta kyse ei nimittäin ole siitä, että säänneltäisiin sen toiminnan harjoittamista Alankomaissa, vaan tässä asiassa on ratkaistava, onko Inspire Artin noudatettava muun muassa vähimmäispääomaa koskevia Alankomaiden yhtiöoikeuden säännöksiä, kun se sijoittautuu sekundaarisessa muodossa Alankomaihin. Centros-tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, ettei väärinkäyttönä ole pidettävä sitä, että hyödytään toisen jäsenvaltion edullisemmista säännöksistä, vaan tämä on juuri välttämätön osa sijoittautumisvapauden käyttämistä.

122 Inspire Art, Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio esittävät myös, että edellä mainitussa Centros-tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että velkojien suoja ei lähtökohtaisesti kuulu EY 46 artiklaan sisältyvän poikkeussääntelyn piiriin.

123 Näiden osapuolten mukaan vähimmäispääomaa ja yhtiön johtohenkilöiden vastuuta koskevia WFBV:n säännöksiä ei myöskään voida oikeuttaa sillä yleisen edun mukaisella pakottavalla syyllä, joka koskee velkojien suojaa, koska näillä säännöksillä ei pystytä takaamaan velkojien suojaa.

124 Inspire Art ja komissio toteavat tältä osin, että Inspire Art on esiintynyt Englannin oikeuden mukaan perustettuna yhtiönä eivätkä velkojat siis ole voineet erehtyä tämän seikan suhteen.

125 Lisäksi myös velkojien on tietyssä määrin vastattava toimistaan. Jos ne takeet, jotka Englannin oikeus antaa velkojille, eivät niille riitä, ne voivat joko vaatia yhtiöltä lisätakeita tai luopua tekemästä sopimusta ulkomaisen yhtiön kanssa.

126 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio toteavat lisäksi, ettei WFBV:tä olisi voitu soveltaa, jos Inspire Art olisi harjoittanut muussa jäsenvaltiossa kuin Alankomaissa edes vähäistä toimintaa. Tässä tapauksessa velkojien riski on kuitenkin yhtä suuri tai jopa suurempi kuin siinä tapauksessa, että toimintaa harjoitetaan yksinomaan Alankomaissa.

127 Vähimmäispääomaa koskevat säännökset eivät Inspire Artin mukaan takaa velkojien suojaa. Vähimmäispääoma voidaan esimerkiksi muuttaa lainaksi välittö-

mästi sen jälkeen, kun pääoma on maksettu ja yhtiö on merkitty kaupparekisteriin, vaikka kyse olisi Alankomaiden oikeuden mukaan perustetusta yhtiöstä. Se ei näin ollen turvaa velkojien saatavia. Näillä vähimmäispääomaa koskevilla WFBV:n säännöksillä ei sikäli kyetä saavuttamaan edes tavoiteltua velkojien suojaa koskevaa päämäärää.

128 Inspire Art ja komissio katsovat, että yhtiön johtohenkilöiden solidaarista vastuuta koskevat säännökset ovat syrjiviä. Nämä henkilöt ovat WFBV:n 4 §:n 4 momentin nojalla solidaarisessa vastuussa myös silloin, jos vähimmäispääoma vähenee säädetyn rajan alle yhtiön kaupparekisteriin merkitsemisen jälkeen. Alankomaiden oikeuden mukaan perustetun rajavastuuyhtiön johtajat eivät sitä vastoin kuulu tämän tiukan vastuunalaisuuden piiriin. Vastuuvelvollisia henkilöitä on myös enemmän kuin Alankomaiden oikeuden mukaan perustetuissa yhtiöissä, sillä vastuunalaisia ovat myös ne henkilöt, jotka tosiasiallisesti johtavat yhtiön liiketoimintaa.

129 Inspire Artin, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja komission mukaan WFBV:n 4 §:n 1, 2 ja 4 momenttiin sisältyvät säännökset ovat myös suhteellisuusperiaatteen vastaisia, koska Inspire Art esiintyy Englannin oikeuden mukaan perustettuna yhtiönä.

130 Lisäksi ne katsovat, että lievemmät toimenpiteet olisivat myös mahdollisia. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitussa Centros-tuomiossa, esimerkkinä voidaan mainita se, että velkojille annettaisiin lainsäädännössä mahdollisuus saada riittävät takeet näiltä ulkomaisilta toimipaikoilta, jos velkojat katsoisivat, ettei perustamisvaltion yhtiöoikeus anna niille riittävää suojaa.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

131 Aluksi on todettava, että yksikään niistä perusteluista, jotka Alankomaiden hallitus on esittänyt oikeuttaakseen pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan lainsäädännön, ei kuulu EY 46 artiklan soveltamisalaan.

132 Näin ollen Alankomaiden hallituksen esittämiä oikeuttamisperusteita eli velkojien suojaa, sijoittautumisvapauden väärinkäytön torjumista, verovalvonnan tehokkuuden säilyttämistä ja hyvien kauppatapojen suojaamista on tarkasteltava siitä näkökulmasta, että ne ovat yleistä etua koskevia pakottavia syitä.

133 Tältä osin on syytä muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sellaisten kansallisten toimenpiteiden, jotka voivat haitata perustamissopimuksessa taattujen perusvapauksien käyttämistä tai tehdä näiden vapauksien käyttämisestä vähemmän houkuttelevaa, on täytettävä neljä edellytystä, jotta ne olisivat oikeutettuja: niitä on sovellettava ilman syrjintää, ne on voitava perustella yleiseen etuun liittyvillä pakottavilla syillä, niiden on oltava omiaan takaamaan niillä tavoiteltavan päämäärän toteutuminen eikä niillä saa puuttua perusvapauteen enempää kuin on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. asia C-19/92, Kraus, tuomio 31.3.1993, Kok. 1993, s. I-1663, Kok. Ep. XIV, s. I-177, 32 kohta; asia C-55/94, Gebhard, tuomio 30.11.1995, Kok. 1995, s. I-4165, 37 kohta ja em. asia Centros, tuomion 34 kohta).

134 Näin ollen on tutkittava, täyttävätkö pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaiset vähimmäispääomaa koskevat säännökset nämä edellytykset.

135 Ensinnäkin velkojien suojan osalta on todettava — ilman että yhteisöjen tuomioistuimen olisi tutkittava, ovatko vähimmäispääomaa koskevat säännökset sinänsä tarkoitukseensa soveltuva keino —, että Inspire Art esiintyy Englannin oikeuden mukaan perustettuna yhtiönä eikä alankomaalaisena yhtiönä. Inspire Artin velkojilla on näin riittävästi tietoa siitä, että tämä yhtiö kuuluu eri lainsäädännön alaisuuteen kuin sen, joka Alankomaissa koskee rajavastuuyhtiöiden perustamista, eli erityisesti siitä, että tähän yhtiöön ei sovelleta Alankomaiden säännöksiä vähimmäispääomasta ja yhtiön johtohenkilöiden vastuusta. Velkojat voivat myös tukeutua — kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitun Centros-tuomion 36 kohdassa — tiettyihin velkojia suojeleviin yhteisön oikeuden säännöksiin eli erityisesti neljännen ja yhdennentoista direktiivin säännöksiin.

136 Toiseksi sijoittautumisvapauden väärinkäytön torjumisen osalta on syytä muistuttaa, että jäsenvaltiolla on oikeus ryhtyä toimenpiteisiin estääkseen sen, että jotkut sen kansalaiset yrittävät käyttää väärin perustamissopimuksessa luotuja mahdollisuuksia ja näin välttyä kansallisen lainsäädännön soveltamiselta, ja että yksityiset eivät saa käyttää yhteisön oikeussääntöjä väärin tai vedota niihin vilpillisesti (em. asia Centros, tuomion 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

137 Vaikka nyt käsiteltävänä olevassa asiassa Inspire Art on perustettu jonkin jäsenvaltion eli tässä tapauksessa Yhdistyneen kuningaskunnan yhtiöoikeuden mukaan erityisesti siinä tarkoituksessa, että siihen ei sovellettaisi Alankomaiden yhtiöoikeutta, jota on pidetty ensin mainittua tiukempana, on silti huomattava, että sijoittautumisvapautta koskevilla perustamissopimuksen määräyksillä pyritään juuri siihen, että jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustetut yhtiöt, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on yhteisön alueella, voivat harjoittaa toimintaansa toisissa jäsenvaltioissa kauppaedustajan liikkeen, sivuliikkeen tai tytäryhtiön välityksellä (em. asia Centros, tuomion 26 kohta).

138 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut edellä mainitun Centros-tuomion 27 kohdassa, tässä tilanteessa se, että jäsenvaltion kansalainen, joka haluaa perustaa yhtiön, tekee sen siinä jäsenvaltiossa, jossa yhtiöitä koskevat oikeussäännöt ovat tämän kansalaisen mielestä lievimmät, ja perustaa sitten toisiin jäsenvaltioihin sivuliikkeitä, on luonnollinen osa perustamissopimuksessa taatun sijoittautumisvapauden käyttöä yhtenäismarkkinoilla.

139 Lisäksi vakiintuneesta oikeuskäytännöstä (em. asia Segers, tuomion 16 kohta ja em. asia Centros, tuomion 29 kohta) ilmenee, että se, että yhtiö ei harjoita mitään toimintaa jäsenvaltiossa, jossa sillä on kotipaikka, ja että se harjoittaa toimintaansa ainoastaan tai pääasiallisesti jäsenvaltiossa, jossa sillä on sivuliike, ei riitä osoittamaan, että kyseessä olisi oikeuden väärinkäyttö ja petollinen toiminta, joiden perusteella jäsenvaltio, jossa sivuliike sijaitsee, voisi evätä tältä yhtiöltä oikeuden vedota sijoittautumisoikeutta koskeviin yhteisön oikeussääntöihin.

140 Viimeiseksi siitä, voidaanko WFBV oikeuttaa vetoamalla hyvien kauppatapojen suojaamiseen ja verovalvonnan tehokkuuden säilyttämiseen, on todettava, että Kamer van Koophandel ja Alankomaiden hallitus eivät ole esittäneet mitään sellaista, mikä osoittaisi, että kyseinen toimenpide täyttää tämän tuomion 132 kohdassa mainitut tehokkuutta, oikeasuhteisuutta ja syrjimättömyyttä koskevat edellytykset.

141 Koska vähimmäispääomaa koskevat säännökset ovat ristiriidassa perustamissopimuksessa taatun sijoittautumisvapauden kanssa, sama koskee välttämättä myös niitä seuraamuksia, jotka johtuvat näiden velvollisuuksien täyttämättä jättämisestä, eli yhtiön johtohenkilöiden henkilökohtaista ja solidaarista vastuuta silloin, kun yhtiöpääoma on yhtiötä perustettaessa vähemmän kuin kansallisessa lainsäädännössä edellytetty vähimmäispääoma tai kun yhtiöpääoma laskee yhtiön toiminnan aikana alle tämän vähimmäismäärän.

142 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen esittämään toiseen kysymykseen on vastattava, että EY 46 artiklaan, velkojien suojaamiseen, sijoittautumisvapauden väärinkäytön torjumiseen, hyvien kauppatapojen suojaamiseen tai verovalvonnan tehokkuuden säilyttämiseen vetoamalla ei voida oikeuttaa sitä perustamissopimuksessa taatun sijoittautumisvapauden estettä, jonka tässä asiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen lainsäädännön säännökset vähimmäispääomasta ja yhtiön johtohenkilöiden henkilökohtaisesta ja solidaarisesta vastuusta muodostavat.

143 Kaiken edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava seuraavasti:

— Yhdennentoista direktiivin 2 artikla on esteenä WFBV:n kaltaiselle jäsenvaltion kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustetun yhtiön sivuliikkeellä on sellaisia julkistamisvelvollisuuksia, joista ei säädetä tässä direktiivissä.

— EY 43 ja EY 48 artikla ovat esteenä sellaiselle WFBV:n kaltaiselle lainsäädännölle, jossa asetetaan sille, että toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustettu yhtiö käyttää sekundaarisessa muodossa sijoittautumisvapautta ensin mainitussa jäsenvaltiossa, tiettyjä kansallisessa yhtiöoikeudessa yhtiöiden perustamisen osalta säädettyjä edellytyksiä, jotka koskevat vähimmäispääomaa ja yhtiön johtohenkilöiden vastuuta. Ne syyt, joiden vuoksi yhtiö on perustettu kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, ja se seikka, että yhtiö harjoittaa toimintaansa yksinomaan tai lähes yksinomaan sijoittautumisjäsenvaltiossa, eivät poista yhtiöltä oikeutta vedota EY:n perustamissopimuksessa taattuun sijoittautumisvapauteen, ellei sijoittautumisjäsenvaltio osoita tapauskohtaisesti, että kyse on väärinkäytöstä.

Oikeudenkäyntikulut

144 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Alankomaiden, Saksan, Italian, Itävallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Kantongerecht te Amsterdamin 17.2. ja 31.3.1998 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Julkistamisvaatimuksista, jotka koskevat toisen valtion lainsäädännön alaisten, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden jäsenvaltioon avaamia sivuliikkeitä, 21 päivänä joulukuuta 1989 annetun yhdennentoista neuvoston direktiivin 89/666/ETY 2 artikla on esteenä 17.12.1997 annetun Wet op de formeel buitenlandse vennootschappenin (laki muodollisesti ulkomaisista yhtiöistä) kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustetun yhtiön sivuliikkeellä on sellaisia julkistamisvelvollisuuksia, joista ei säädetä tässä direktiivissä.**

2) **EY 43 ja EY 48 artikla ovat esteenä sellaiselle Wet op de formeel buitenlandse vennootschappenin kaltaiselle jäsenvaltion kansalliselle lainsäädännölle, jossa asetetaan sille, että toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan perustettu yhtiö käyttää sekundaarisessa muodossa sijoittautumisvapautta ensin mainitussa jäsenvaltiossa, tiettyjä kansallisessa yhtiöoikeudessa yhtiöiden perustamisen osalta säädettyjä edellytyksiä, jotka koskevat vähimmäispääomaa ja yhtiön johtohenkilöiden vastuuta. Ne syyt, joiden vuoksi yhtiö on perustettu kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, ja se seikka, että yhtiö harjoittaa toimintaansa yksinomaan tai lähes yksinomaan sijoittautumisjäsenvaltiossa, eivät poista yhtiöltä oikeutta vedota EY:n perustamissopimuksessa taattuun sijoittautumisvapauteen, ellei osoiteta tapauskohtaisesti, että kyse on väärinkäytöstä.**

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Timmermans	Gulmann
Edward	La Pergola	Jann
Skouris	Macken	Colneric
von Bahr	Cunha Rodrigues	Rosas

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä syyskuuta 2003.

R. Grass — kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias — presidentti